

ЛІТЕРАТУРА

1. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. Вид. друге, виправлене і доповнене / Тамара Гундорова. – К.: Критика, 2013. – 344 с.
2. Десятерик Д. Інтерв'ю з Тарасом Прохаськом про місто Ялівець [Електронний ресурс] / Дмитро Десятерик. – Режим доступу до видання: <http://sumno.com/article/intervyu-z-tarasom-prohaskom-pro-misto-yalivets/>
3. Кононович Л. Тема для медитації / Леонід Кононович. – Львів: Кальварія, 2006. – 236 с.
4. Krzywicki L. Przesziońж a teraцniejszońж / Ludwik Krzywicki // Њwiat czowieka – ъwiat kultury. Antologia tekstyw klasycznej antropologii / pod red. E. Nowickiej i M. Giowackiej-Grajper. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2009. – S. 97 – 103.
5. Madurowicz M. Toisamońж homo localis w geografii i czowieka / Mikoiaj Madurowicz // Czowiek w badaniach geograficznych / pod red. W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski. – Bydgoszcz: Wyisza Szkoia Gospodarki, 2006. – S. 169-179.
6. Нолл В. Трансформація громадянського суспільства. Усна історія селянської культури 1920-30 років / Вільям Нолл. – Київ: “Родовід”, Центр досліджень усної історії та культури, 1999. – 559 с.
7. Прохасько Т. Непрості / Тарас Прохасько // Ботакє. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2010. – С. 65-197.
8. Rybicka E. Geopoetyka. Przestrzec i miejsce we wspyczesnych teoriach i praktykach literackich / Elіbieta Rybicka. – Krakyw: Universitas, 2014. – 474 s.
9. Свято Р. НепрОстий бай Тараса Прохаська [Електронний ресурс] / Роксоляна Свято. – Режим доступу до видання: <http://litakcent.com/2011/11/22/neprostryj-baj-tarasa-prohaska/>

МЕТАФОРА ДОМУ В РОМАНІ ПІТЕРА АКРОЙДА “ДІМ ДОКТОРА ДІ”

Ганна КОЛЕСНИК

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Статтю присвячено багаторівневій інтерпретації метафори Дому в романі сучасного англійського письменника Пітера Акройда “Дім доктора Ді”. Дім, у якому жив видатний вчений елизаветинської епохи доктор Ді, зі звичайного

матеріального об'єкта перетворюється на загадкове місце, що незрозумілим магичним чином “прив'язує” до себе людей, і сакральний центр Лондона. Основними рівнями інтерпретації є тілесний аспект, Дім як мікрокосмос у макрокосмосі Лондона, дім як людська психіка, Дім-Філософський камінь, Дім за Сведенборгом, Дім-Перехрестя часів та Дім-Пам'ять/Історія.

Ключові слова: дім, метафора, пам'ять, історія, Лондон, інтерпретація.

Стаття посвящена изучению многоуровневой интерпретации метафоры Дома в романе современного английского писателя Питера Акройда “Дом доктора Ди”. Дом, в котором жил выдающийся ученый елизаветинской эпохи доктор Ди, из обычного материального объекта превращается в загадочное место, которое непонятным магическим способом “привязывает” к себе людей, в сакральном центре Лондона. Основными уровнями интерпретации являются телесный аспект, Дом-микрокосмос в макрокосмосе Лондона, Дом-человеческая психика, Дом-Философский камень, Дом по Сведенборгу, Дом-Перекресток времен и Дом-Память/История.

Ключевые слова: дом, метафора, память, история, Лондон, интерпретация.

The article offers a multilevel interpretation of the complex metaphor of the House in the novel by the contemporary British writer Peter Ackroyd. The house where the famous scholar of the Elizabethan epoch doctor Dee lived is turned into a mysterious place with magical power of attaching people to itself, and into London's sacred centre. The main levels of the metaphor interpretation are as follows: corporal, the House-Microcosm in the Macrocosm of London, the House as human psyche, the Philosopher's Stone, The House according to E. Swedenborg, the Crossroads of Times, and the House as Memory/History.

Key words: house, metaphor, memory, history, London, interpretation.

Назва одного з найбільш цікавих романів сучасного британського автора Пітера Акройда, написаного ще у 1993 році, має просту і, водночас, промовисту назву – “Дім доктора Ді”, і ця назва одразу ж натякає на ту важливу роль, яку образ дому відіграє у цьому творі. У романі присутні дві наративні лінії, точкою перетину яких і стає цей загадковий дім. Дія першої з ліній відбувається у сучасному Лондоні, і її головний герой – молодий історик-дослідник на ім'я Метью Палмер. Друга лінія розповідає про події, що відбуваються/відбувалися в Англії за часів правління королеви Єлизавети I, з точки зору Джона Ді, більш відомого як доктор Ді.

Пітер Акройд здобув чималу популярність серед читацького загалу завдяки своїй талановитій грі з біографіями славнозвісних постатей

у британській культурі та літературі. Одним із таких персонажів і стає у цьому романі доктор Ді. Окрім того, до твору потрапили й інші історичні особистості, життя яких було тісно пов'язане з життям доктора Ді, а саме Едвард Келлі, асистент доктора Ді, та його перша дружина Кетрін Ді.

У елізаветинську епоху доктор Ді мав загальноєвропейське визнання як картограф, математик, філософ, астролог (певний час займав офіційну посаду Першого Астролога) та алхімік. Ця видатна людина сповідувала складну філософію, що базувалась на синтезованих ідеях Єврейської Кабали, середньовічної Алхімії, герметизму та неоплатонічних вчень, до яких він додав математичну основу. Свої погляди Джон Ді виклав у кількох цікавих наукових працях, котрі дійшли до наших часів [5, с. 12].

Пітер Акройд, який завжди захоплювався Лондоном, дуже уважно ставиться до лондонських будівель та вже декілька разів робив їх важливими об'єктами для сюжету своїх творів. Так, в одному з його перших романів дія розгортається в церквах, побудованих Ніколосом Даєм. В іншому творі, "Велика лондонська пожежа", Пітер Акройд зосереджується на історії славнозвісної лондонської в'язниці Маршалси. В аналізованому романі об'єктом уваги автора стає дім доктора Ді. Згідно з історичними джерелами, реальний дім, у якому мешкав доктор Ді, знаходився на березі річки Темзи біля Морлейку та мав назву "масток Морлейк". Пожежа, яка є однією з ключових подій у творі Пітера Акройда, також мала місце. Вона відбулась у 1597 році, коли розлучений натовп, вважаючи доктора Ді чорним магом, підпалив масток за відсутності його господаря. Ця пожежа знищила значну частину приватної бібліотеки вченого, яка на той час вважалась однією з найкращих у Європі [3, с. 27]. Однак дім доктора Ді було відбудовано, і саме у ньому він помер у 1608 році.

Пітер Акройд, для якого географія Лондона має сакральне значення, змінює місцезнаходження дому. У його творі він розташований на Клоак Лейн у Клакенвелі. Ця зміна має дуже важливе значення, адже письменник цілком свідомо перетворює дім доктора Ді на географічний центр Лондона, а якщо взяти до уваги прихильність автора до теорії про Лондон як живу істоту, то й на серце або навіть душу Лондона. Окрім того, район, де розміщено дім, теж має чимале значення: біля дому стоїть церква святого Якова, з іншого боку розташований цвинтар. Одночасно з цим, недалеко від дому є звичайнісінький житловий квартал та купа магазинів і кафе. Головний герой дізнається, що в середньовічні часи будівля дому була частиною жіночого монастиря, а біля нього був розташований публічний

дім. До того ж, дім перебуває дуже близько до об’єкта, який свого часу дав назву всьому району, – так званого Колодязя церковників (Clerkenwell), на залишки якого Метью наштовхується під час вивчення району. Таким чином, автор від самого початку натякає на те, що цей дім – “дім на перехресті”, перехресті добра та зла, життя та смерті, сучасності та минулого, і саме у ньому всі ці виміри зустрічаються.

Дім доктора Ді в романі Пітера Акройда – складна багаторівнева метафора, розуміння якої є ключовим для осягнення всієї концепції твору. Цю метафору можна розглядати на декількох рівнях.

Перший рівень тілесний. Автор зображує дім як живу істоту, що має власний характер і душу. Це відчутно вже на перших сторінках твору в описі Дому. Метью Палмеру, одному з головних героїв та людині, яка успадкувала Дім доктора Ді в нашому часі, дім нагадує “... *торс людини, яка намагалася встати, у той час, коли її руки ще лежали по обидва боки від неї*” [1, с. 2]. Коли герой увійшов у дім, у нього виникло дивне відчуття, що він поринає “у людське тіло” [1, с. 3]. Метью вагається під час визначення долі Дому, і в найважливіший момент, коли він дивиться на Дім, то відчуває, що відтепер він відповідальний за нього, як за живу безпорадну істоту: “*Складалося таке враження, що якась приблудна тваринка підійшла до мене та мовчки благає потурбуватися про її тихе життя*” [1, с. 16]. Має дім і власні уподобання – так, наприклад, він не приймає матір Метью. Жінці здається, що дім повен пацюків і павуків, їй не подобається запах: вона каже, що Дім тхне “*брудом і лайном*” [1, с. 88], тоді як Метью вражений чистотою Дому, і для нього він пахне “*сиропом чи марципаном*” [1, с. 3].

Наступним, другим, рівнем, на якому можна тлумачити метафору Дому в романі, є Дім-мікрокосмос (світ) у макрокосмосі Лондона. Дім доктора Ді має три поверхи – підземний, перший та другий, які репрезентують світ: небо, землю та підземний світ. Також ці три поверхи можна тлумачити й у середньовічній манері, як репрезентації різних рівнів людської сутності – тіла, душі та духу.

Із цим рівнем пов’язаний і третій аспект інтерпретації метафори Дому – це Дім – як людська Психіка. У такому випадку його триповерхову структуру можна розглядати як рівні свідомості: підвал як несвідоме (підсвідоме), перший поверх – свідоме, другий – надсвідоме. Сходи, де відбувається частина ключових для твору подій, символізують перехідний стан у житті героя.

Надзвичайно цікаво розглянути також певні зміни, які відбуваються з Домом у плінні часу. Автор підкреслює, що *“цей дім уходить під землю”* [1, с. 15]. Порівняно з часом доктора Ді, його найбільший поверх, який колись був першим, став підвалом. Тобто, для того, щоб зрозуміти певні речі, сучасному герою, Метью Палмеру, довелося спуститись у підземелля у прямому сенсі цього слова, і тільки там він спромігся увійти в контакт зі своїм несвідомим та за допомогою цього налагодити зв'язок із минулим.

З метафорою Дому як людської психіки пов'язана й постать Батька. Метью Палмер отримує Дім у спадок від свого батька, який поєднується з Домом. Пошук знання про минуле Дому перетворюється для головного героя на пошук правди про власного батька, порозуміння з ним та примирення. Таким чином, цей пошук стає шляхом самовдосконалення, пошуком власного минулого, пошуком самого себе, адже той, хто знає самого себе, знає увесь світ.

Як вже зазначалося раніше, Дім не приймає матір героя, однак через заглиблення у власне підсвідоме, через порозуміння із власним “Я”, Метью приходиться до розуміння й своєї Матері та відкриває у собі спроможність любити і її, і Батька, і самого себе.

Інтерпретацію метафори Дому як психіки людини підсилюють ще й певні символи, використані у творі. До таких символів у першу чергу слід віднести “запечатані” частини Дому – закладені двері у підвалі, над якими вирізано таємничі символи, та закладене вікно на верхньому поверсі. Розмірковуючи про них, головний герой порівнює ці об'єкти з *“секретами, які завжди ховаються якомога глибше”* [1, с. 85], які часто залишаються прихованими навіть від нас самих. Коли у Метью накопичується забагато питань щодо природи дому, він не витримує, спускається у підвал та стукає у запечатані двері. Раптово *“щось відкрило стіну та увійшло... я не міг віднести цю фігуру до якогось окремого місця, було схоже на те, що вона стала почуттям у мені...”* [1, с. 258]. Одразу ж після цього зв'язок між минулим і теперішнім налагоджується, і Метью повністю чує розмову між доктором Ді та Келлі, яка відбулась у XVI сторіччі.

Ще одним важливим символом, пов'язаним із людською психікою, є вода. За часів доктора Ді Дім оточений водою – біля нього тече Фліт, таємнича лондонська річка, яка колись була звичайною рікою, однак потім її зарили під землю у трубі. У час Метью Фліта як такого вже не існує, однак саме його вода тече трубами Дому, створюючи його “кровообіг”.

Коли Метью чує в Домі шум, який виявився звуком води, що витікала з незакритого крану, він одразу ж згадує про доктора Ді, котрий, мабуть, так само прислухався до шуму води Фліта, що ніс свої води біля воріт Дому. Вода має багату символіку, і Пітер Акройд свідомо грається з цією багатозначністю. У романі цей символ можна інтерпретувати і як життєдайну силу, яка дає життя усьому, в тому числі й Дому, і як зв'язок із материнським (жіночим) інтуїтивним началом, якого бракує героям-чоловікам, і як значення несвідомого, що впливає на всі аспекти життя, і як минуле, яке має дивну властивість проникати у найпотаємніші куточки нашого буття, адже тісний зв'язок дому з водою також наголошує на його вкоріненості в історію Лондона та минуле Англії.

До важливих символів також слід віднести Сад, який оточує дім, де відбуваються важливі події як для доктора Ді, так і для Метью; Стіну, яка відділяє Дім від Лондона; Бібліотеку, яка уособлює “сухе” знання; Книгу (Біблію), яка протиставляється Бібліотеці; Пил, Камінь, дитячі іграшки у коморі, бур'яни та Голуба з одним крилом.

Наступним, четвертим, рівнем, на якому можна інтерпретувати метафору Дому в романі, є Дім як Філософський камінь (філософське яйце).

Коли Метью вперше засинає у Домі, в нього виникає видіння, що він відкриває 4 різних дверей: *“У ньому (домі) було четверо дверей, перші з яких були чорними, другі – білі та прозорі, треті були зелені, а четверті червоні. Я відкрив перші двері, і дім наповнився чорним, неначе порох, пилом. Я відкрив білі двері, і кімнати виявилися блідими та порожніми. Я відкрив треті двері, і з'явилася хмарина води, неначе дім перетворився на фонтан. Тоді я відкрив четверті двері та побачив вогнище”* [1, с. 9].

Кольори, які згадуються у цьому уривку, не є випадковими. Вони репрезентують чотири основні алхімічні стихії – землю (чорний колір та пил), повітря (білий колір та порожнеча), воду (зелений колір, хмара та фонтан) та вогонь (червоний колір і вогнище). Послідовність дверей, які відкриває Метью, теж має значення, адже репрезентує концепцію алхімічного (філософського) яйця, яке об'єднує ці чотири стихії. Першою йде шкаралупа, яка символізує землю, білок – це вода. Як повітря відділяє воду від землі, так й в яйці тоненька шкірочка відділяє шкаралупу від білка. Жовток утілює вогонь. Таким чином, яйце містить усі сили разом із матеріалом, з якого може з'явитися “ідеальна природа” [2, с. 2]. Тобто Пітер Акройд вже з перших сторінок свого твору вибудовує чітку паралель між Домом доктора Ді та філософським яйцем. Коли Метью входить у Дім,

він одночасно проникає всередину алхімічного яйця. Якщо піти далі, то, згідно з уявленнями середньовічних алхіміків, алхімічне (філософське) яйце тісно пов'язане зі створенням філософського каменя. Адже під час алхімічного процесу матеріал, який знаходиться у яйці, має пройти через символічну смерть та відродження. Коли яйце розіб'ється, з'являється нова містична субстанція, що має силу давати вічне життя та володіє надзвичайною здатністю перетворювати (покращувати) все, що вступає з нею в контакт. Ця субстанція отримала назву філософського каменя, який може перетворити як свинець на золото, так і звичайну людину на просвітленого майстра [2, с. 2]

Одночасно з цим, неможливо не згадати славнозвісну ієрогліфічну монаду (*Monas Hieroglyphica*) доктора Ді, детальний опис якої представлений у його найвідомішій роботі *Monas Hieroglyphica* (1564). Цей гліф доктор Ді створив, поєднавши декілька відомих езотеричних та астрологічних символів: сонця, місяця та основних стихій (тобто землі, повітря, вогню і води). Коло з крапкою посередині – знак Сонця, півколо – знак Місяця, правильний хрест посередині репрезентує поєднання чотирьох рівнозначних елементів. В основі монади – астрономічний знак Овна (дві півсфери, поєднані спільною точкою перетину), за допомогою якого доктор Ді показує, що для досягнення мети (а саме для роз'єднання елементів) потрібне використання Вогню. У гліфі також можна знайти символи 5 основних планет: Венери, Сатурна, Меркурія, Марса, Юпітера, астрологічні знаки яких є комбінаціями знаків Сонця, Місяця, чотирьох стихій та Овна (вогонь). Доктор Ді не зупиняється на цьому й додає, що Сонце – Батько, а Місяць – Мати [5, с. 34].

У коментарях вчений наголошував на тому, що його гліф символізує єдність космосу. Однак повного пояснення, яке б подавало детальний опис значення цього символу, доктор Ді не залишив, що стало причиною існування різних тлумачень цього гліфу.

Іспанська дослідниця Сюзана Онега у роботі, присвяченій творчості Пітера Акройда, висуває припущення, що сам Дім доктора Ді є втіленням ієрографічної монади, яка репрезентує “складну цілісність та повноту людини (людини як мікрокосмосу)” [6, с. 117]. Однак із цим твердженням важко погодитись, адже воно базується лише на одному з можливих тлумачень символу, створеного вченим. Монада перш за все є символічним описом якоїсь містичної алхімічної дії, а не результатом. Тому вважаємо, що Дім символізує не власне монаду, а результат відповідної алхімічної дії.

Пітер Акройд майстерно використовує знання оригінальних текстів і філософії реального доктора Ді та відбудовує надзвичайно цікаві інтертекстуальні зв'язки між власним твором і роботами свого попередника. Так, він перетворює Дім доктора Ді на точку перетину, що поєднує дві різні півсфери – доктора Ді з XVI сторіччя та Метью Палмера з XX. Одночасно з цим дім – нульова точка, де немає *“ані звичайних норм поведінки, ані відповідальності, ані вірувань, ані причини чи наслідків”* [1, с. 172]. Реальна історична подія – пожежа в домі доктора Ді – стає у тлумаченні автора тим самим Вогнем, потрібним для роз'єднання елементів, тобто для розбивання філософського яйця та появи філософського каменя, утіленням якого й постає Дім. Якщо розвинути цей ланцюжок далі, то виходить, що саме в цьому Домі, який має всі властивості філософського каменя, й відбувається перетворення на просвітлену людину, якій має відкритися істина буття, як Джона Ді, та і Метью Палмера, а також усіх, хто жив у цьому Домі після доктора Ді та перед Метью (як, наприклад, батько Метью). Підтвердженням такої інтерпретації може слугувати примітка до заповіту доктора Ді, котрий Метью знаходить в архіві. У ній ідеться про камінь, *“залишений для тих, хто зможе його знайти”* [1, с. 226].

Ще одним, п'ятим рівнем інтерпретації метафори Дому є Дім за теорією Е. Сведенборга. Коли Метью, зацікавлений історією Дому, йде до архіву шукати інформацію про нього, бібліотекарка розповідає йому про ідеї Е. Сведенборга, згідно з якими після смерті людина йде до товариства тих, *“кому належить її любов”* [1, с. 90], тобто вона потрапляє до *“дому або родини”*, які не мають нічого спільного з реальною родиною, це *“дім або родина, які відповідають нашим головним пристрастям”* [1, с. 90]. Отже, це духовний дім, родина, які передбачають певну спорідненість душ. Хоча спочатку Метью скептично ставиться до цієї ідеї, з часом він приймає таку можливість. Знайшовши заповіт доктора Ді, він дізнається, що вчений залишив свій дім *“тому, хто має у ньому потребу”* [1, с. 226]. З часом також виявляється, що люди, які жили у Домі до Метью, постійно відчували присутність якихось таємничих сил, що впливали на їхнє життя, змінюючи його на краще. Дім вплинув і на життя батька Метью. На початку твору описується останнє побачення головного героя з батьком, який помирає в лікарні від раку. Батько дуже спокійний та веде дивну розмову. Лише з часом читач, разом із головним героєм, розуміє, що батько розмовляв із доктором Ді та дякував йому за нове сприйняття дійсності. Дім, а через нього й доктор Ді, змінює на краще і життя самого Метью.

Заповіт доктора Ді закінчується порадою “*слідувати за мною за край могили*” [1, с. 226], і кожен, хто слідує цій пораді, змінює себе, змінює своє життя та приєднується до духовної родини тих, хто жив у Домі доктора Ді, у просторі містичного Великого Міста Лондона, де немає минулого, теперішнього та майбутнього – лише Вічність.

На шостому рівні інтерпретації метафори Дому в романі можна розглядати Дім як Перехрестя часів. Коли головний герой бачить Дім уперше, його вражає те, що він формулює як “*дивність дому*” [1, с. 2]. Історик за фахом, Метью від самого початку не може визначити вік дому – з першого погляду дім належав до XIX сторіччя, однак потім стає очевидним більш поважний вік будівлі: “*... дім ставав молодшим з його ростом, насправді, його напевно перебудовували та реставрували протягом декількох різних періодів*” [1, с. 2]. Найбільш широко виявилась його найдавніша частина, яку герой дагує XVI сторіччям. Метью приходить до висновку, що вік Дому не має чіткого визначення – кожен період його існування додавав щось своє. Таким чином, дім являє собою своєрідний палімпсест, який, у тлумаченні автора, містичним чином отримав вічне життя та владу над часом.

Саме тому в цьому місці з часом коїться щось дивне. Метью усвідомлює, що “*увесь час тримається у цьому місці*”, та висуває думку, що, можливо, “*час – це субстанція, така ж реальна, як вогонь чи вода*” [1, с. 82]. Герої, перебуваючи у домі, постійно бачать або чують один одного, однак не розуміють, що саме відбувається. Лише коли кожен із них досягає певного рівня особистого розвитку та усвідомлює своє місце у світі, зв'язок між часами налагоджується. Так, коли Метью займається сексом із Мері в підвалі Дому та майже вперше у своєму житті відчуває себе вільним і здатним насолоджуватися життям, він чує голос доктора Ді. Одночасно з цим їх бачить та чує не тільки доктор Ді у власному видінні, а й також два джентльмени, що спустились у підвал у далекому 1869 році [1, с. 222].

Останнім, однак надзвичайно важливим рівнем інтерпретації метафори Дому в романі є Дім як утілення Пам'яті/Історії, що тісно пов'язані з темою розуміння/сприйняття минулого. Дім, перш за все, є об'єктом матеріальної історії, яка для багатьох людей і є власне історією. Пітер Акройд формулює цю ідею таким чином: “*Іноді земля тремтить, неначе хвора, вода захлинається слизами, повітря стискається і вогонь поглинає все, однак камінь виживає*” [1, с. 156]. Саме камінь краще за будь-що може розповісти історію, зберегти пам'ять про минуле. Його

символом для письменника є славнозвісний “Лондонський камінь”, який “розповідає мені про наше спільне минуле” [1, с. 156]. Таким чином, у розумінні автора цей камінь у певному сенсі і є філософським каменем, який змінює того, хто його торкається, як і сам Дім. Десь під сучасним Лондоном “поховане місто Лондон” із тисячею прекрасних будівель. Таємничі символи, які Метью знаходить над запечатаними дверима у підвалі, виявляються іменами чотирьох друїдів, які, згідно з поглядами доктора Ді, “заснували місто Лондон, чи, краще сказати, побудували його навколо храмів та будинків, які залишилися від наших давніх предків і гігантів” [1, с. 153]. Тобто, минуле нікуди не йде, воно залишається поряд із нами, і саме “Матеріальний світ – це дім для вічності” [1, с. 177].

Пам'ять відіграє у процесі збереження минулого дуже важливу роль. Метью Палмер, коли потрапляє у Дім, професійно займається дослідженням минулого. Однак герой цікавиться тільки формальною історією та не розуміє її сутності. Це підкреслюється тим, що Метью замість власного дитинства пам'ятає тільки колективне минуле, пам'ятає вулиці та будинки, однак не пам'ятає людей [1, с. 174, 176]. Завдяки Дому Метью поступово згадує своє минуле, отримує власну історію і разом із нею знаходить себе та розуміє, що Історія складається з історій.

Провідним символом твору, з точки зору цього рівня інтерпретації метафори Дому, є “міст із будинків”, який символізує сталий зв'язок між минулим та майбутнім через об'єкти матеріального минулого, такі собі “доми докторів Ді”. Перетворення людини з раціонального шукача знань на сповненого духовної любові до минулого просвітленого майстра – обов'язкова умова поєднання всіх часів в абсолюті вічності, утіленням якої є світле місто Лондон, і саме його видінням закінчується роман.

Пітер Акройд не був би собою, якби не залишив у тексті місця для самоіронії, що є характерною ознакою постмодерністської літератури. Мабуть, саме тому у творі насправді два доми доктора Ді. Адже у частині “Видовище”, де читач вперше зустрічається з доктором Ді, вчений детально розповідає про підготовку до вистави, видовища, як він сам її називає. У цій виставі він демонструє простим людям чудові трюки, які здійснюються за допомогою високого рівня його знань з математики, механіки, фізики та оптики. Сповнений насмішки, доктор Ді каже, що прості люди не спроможні зрозуміти, як працює його “штучний дім”, з якого “вилітає чоловічок у чорній мантії” і на який “краще за все дивитись у мерехтливому світлі” [1, с. 20]. Отже, “Хто може сказати

мені, що реальне і що нереальне?” [1, с. 20]. Таким чином, автор залишає відкритим питання про природу дому доктора Ді, який перш за все є витвором його авторської уяви, “видовищем” для читацького загалу, який ніколи до кінця не зрозуміє авторського задуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ackroyd P. The House of Doctor Dee : [a novel] / Peter Ackroyd. – London : Hamish Hamilton, 1993. – 277 p.
2. Goodall P. The Philosophical Egg in Alchemy. A Brief Introduction [Електронний ресурс] / Paul Goodall. – Режим доступу до видання : <http://www.slideshare.net/accipio/the-philosophical-egg-in-alchemy-paul-goodall>.
3. King F. The Older the Better / Francis King // Spectator. – 1993. – 11 September. – P. 27.
4. Lembergt A. The Heritage of Hermes: Alchemy in Contemporary British Literature / Leipzig Exploration in History and Culture, V.10 – Galda +Vilch Verlag, 2004. – 256 p.
5. Munt L. R. John Dee. La monada jeroglifica / Luis R. Munt. – Barselona : Ediciones Obeslco, 1992. – 356 p.
6. Onega J. S. Metafiction and Myth in the Novels of / Jайн Susana Onega. – Columbia SC : Camden House, 1999. – 214 p.

“АБРИКОСОВІ ДЕРЕВА, ВИРВАНІ З КОРИННЯМ...”: ТОПОС ДОМУ У ПОЕЗІЯХ ЛЮБОВІ ЯКИМЧУК

Галина КОСАРЄВА

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

У статті кризь призму тілесно-міметичного підходу та хронотопної методології з’ясовано конструювання топосу дому у збірці поезій “Абрикоси Донбасу” Любові Якимчук. Смыслотвірну функцію у книзі віршів мають зовнішні топоси залишеного/втраченого в результаті війни на сході України будинку – Донбасу та його локусів. Простежено, що авторкою репрезентовано мотив “бездомності”, втрати коріння. Дім постає також як просторова метафора родинної пам’яті. В актуалізації топосу дому зображено тілесну поетику. Внутрішній простір людини оприявнюється у ракурсі мікротопосів болю, відсутності, страху. Виявлено, що топос дому стає своєрідним тілом-текстом, тілом-символом, за допомогою якого читач пам’ятає про пережитий болючий досвід сучасності.